

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТӨН ТАХСАР

Бэйэни салайыныы

ПРАВИТЕЛЬСТВО ТАҢЫМНААХ СЕМИНАР

Билэрин курдук, 2005 сылтан республика үрдүнэн нэһилиэк таһымнан олохтоох бэйэни салайыныыга киирээри турарбыт. Быһаччы үлэһэтэ сылдар дьон быһаарымыларынан, олохтоох бэйэни салайыныыга киирээри бэлэмнэнии быһытынан барбыт биһир сүл кутууһа суук түмүктэри аҕалла. Дьон-сэргэ да бу политиканы сэһэрдиктэр, өйөтүлэр. Онон республика Правительствотун иһингэр билгитин улахан сорук турар. Бэйэни-дуолу үлөһүүгэ, боломуочуулары тыһырыыга элбэк үлэ барар, үлүс уураах, сокуон таһыста.

Бас ыйын 9 күнүгэр үлүс дьаһалтатын дьиктин акаавай саалатыгар олохтоох бэйэни салайыныыга СР Правительствотун делегацията "Чурапчы улууна (оройуона)" муниципальнай тэриллии актыыбыгар уонна депутаттарыгар субэ семинар ыйта. Делегацияны салайан иддэ кэлбит СР Президиунун уонна Правительствотун дьаһалтатын салайааччытын солбуйааччы, Муниципальнай тэриллии департаментын салайааччыта С.В.Кыргасов мунууһа аста.

Салгыы маньык темаҕа дакылааттар истилиинилэр: Семен Васильевич Кыргасов "Об общих принципах организации местного самоуправления в РФ на уровне поселений, особенности осуществления местного самоуправления в переходный период", СР Правительствотун Председатели солбуйааччы Дмитрий Федосеевич Наумов "Итоги реализации в 2003 году Президентской программы социально-экономического развития села РС (Я) на 2002 – 2006 годы и роль местного самоуправления на уровне поселений в дальнейшей реализации данной программы", СР Баайга-дуолга министерствотун бэрэстэбиитэл Ангелина Петровна Муромцева "Вопросы имущественных и земельных отношений в условиях местного самоуправления", Ул. министерствотун территориальной бюд-

жетка отделын начальнига Анна Константиновна Тимофеева "Проблемы формирования, утверждения и исполнения местного бюджета муниципального образования", Муниципальной тэриллии департаменттан отдел начальнига Семен Маркелович Федотов "Совершенствование правового регулирования местного самоуправления в РС (Я)", СР Правительствотун Муниципальной тэриллии устааптарын регистрациялар государственной управления начальнига Татьяна Спартаковна Иванова "Нормотворческая деятельность муниципального образования", СР Президиунун уонна Правительствотун Кадровой политика, государственной уонна муниципальной сулуусула департаментын отделын салайааччыта Анатолий Романович Саргыдаев "О муниципальной службе", СР административнай-территориальной тэриллии болтуруостарыгар правительственной комиссия элпизтиир секретара Анна Ивановна Калмыкова "Вопросы подготовки материалов для установления границ территории муниципальных районов и поселений" дьин темаҕа субэлэри биирдилэр.

Дакылааттар кэнилэригэр специалисттар ыйытылырга элпизтэттилэр. Тыл этингэ олохтоох бэйэни салайыныыга нэһилиэккэ биһир бастаһынан киирэн үлэһи-хамсы олоһор Мэнэ-Ханалас Павловскайтан кэлэ сылдар пенсионер, 1 кылаастаах государственной субэбит Дмитрий Семенович Тимофеев байатын санаатын тикэдибитэ сэһэрилиннэ. Правительство делегацията сарсынгы күнүгэр нэһиликкэргэ тахсан субэлэри салгыы биирдилэр.

Оксана ЖИРКОВА.

Хаһыат контуруоллук тугуута

тулууохтаах объекка анаан-минээн хайытылыбыт буруус маһы тизээн аҕалбыт үбүлүөй өрөгөйүн өссө үрдэтэ. Онон эбии өр сылларга биһиги улууспуттар тахсылаахтык үлэһэбит, элбэх дьонун тутуулары үчүгэй хааныстылаахтык онгоруу биһирэбили ылбыт "Стиль" ХЭО салайааччыта С.Т.Ноговицын биэс саҥа коттедж дьыллар аҕылааттарын үрдүк таһымга онгоруу биһирэн улаханньык көмөлөстө.

Оттон бу саас муус устар ыйтан саҕалаан "Якутголь" холбоһук филиаллара, Нерюнгритаагы өрөмүөннүүр-механической завод (директор Н.А.Чуская) уонна байытар фабрика (директор А.В.Засядка) салайар тэрилтэлэрин тутуучулары онгоруу матырыйаалларын тизээн иддэ кэлэннэр бас ыйын 15 күнүгэр дьикти үрдүк хааныстылаахтык икки коттедж дьикти "күлүүтүгэр" дьикти бүтэрэн комиссияга тутуулары таһаарылаахтык үлэһи-хамсы сылдыаллар. Бу барыта 18 см буруус маһынан онгоруллубут, истэри-тастары анал матырыйаалынан бүтүлүбүт дьыллар булуохтаахтар. Ордук киһи сэһэрдэ биһиги тоһуттар тымны кыһыммытын тутуулар уонна сылгылар аһыгы көрдөбүлгэ элпизтиир матырыйаалынан дьикти муостата бүтүлүн онгоруллубута буолар. Итинник

ЫТЫК ТОМТОРГО КОТТЕДЖТАР ДЬЭНДЭҢИЭХТЭРЭ

Биһиги улууспуттар Россияда тьа сиригэр биһир бастаһынан тэриллэбит үрдүк үөрэх кыһата – Чурапчытаагы государственной физкультура уонна спорт института үлэтин саҕалаабыта быйыл биэс сылын туолла.

Билигин манна педагогической наука кандидата, эдэр кэскил-лох үлөһит Иннокентий Иннокентьевич Готовцев ректорынан үлэтин-хамнаһын сүрдээх ситиһилээхтик саҕалаан эрэр. Физкультурнай институт аһылааһыттан ылаа улуус спортнай олоһор-дьяһаар улахан сэһэрдик, өрө көтөүлүү тахсыта тутта харааха быраһылар буолла. Ол курдук, ордук тоһоболон бэлэтэ-этээх, уруксуктан аатырар көтүл тутуулар көрүнэр, чэпчэки атлетика, хөтүгү многоборье, дубаха институт студентара республикага саҕалаан Дьалнай Востока, Россияга, омух сирдэ-ригэр тийэ ситиһилээхтик кыттар буолулар. Ону таһынан бу көрүлгэргэ элбэк саҥа спорт маастардара үүнэ-сайдан тахсы-бытара киһини улаханньык астынарар.

Бүгүн мин институт спортнай ситиһиллэригэр тохтообокко эрэ кэники кэмгэ тутулуубут саҥа объект тустарынан быстах-тык ылан биһиги индустриалитин баҕарабын. Уруукута "интернат-оску-ола" дьикти аатырар ытык томторго аҕыах сыл иһингэр биһирэн-би-ир киһи саҕа уонна аһына көрөр саҥа дьыллар-уоттара тутуулан олоһор киирэн иһаллэрэ индустриалитин үрдүк үөрэх кыһатын матери-алнай базата сайдыра сээрбаа суук дьикти санаа аҕулар. Бый-рынын күнүн алтынын 12 күнүгэр биһир дьыллалыт, ССРС, РСФСР уонна Саха АССР үтүөлүк трендэре Д.П.Коркин өрөгөйдөөх үбүлүөйүгэр сөл түбэһиннэрэн киһи аһынан чутас эр-гин ханна да суук ураты архитектурнай көстүүлөх музей-уһааба дьикти кыһас кэм иһингэр тутуулан өрө дьэндэһэн таһыста. Итин-ки таһынан институт преподавателлэрэ олоһолуулар аһылаах, то-лору хааччылаах 16 кыһаарлаах саҥа дьикти үлэһэ киирдэ.

Улуу трендэбит үбүлүөйүгэр дьаһалларыгар кыттыны ыла кэлэ сылдар "Якутголь" холбоһук генеральной директора В.Ф.Петров аһыгы ирдэбилгэ элпизтиир, толору хааччылылаах преподавателлэр олоһор икки коттедж дьылларын бэйэтэ маты-рыйаалларын булан, тийээн аһынан босхо онгоруу биһиргэ эр-энэрибит. Оттон икки эгэр биэс улуустарын муниципальнай тэрил-лиэлэрин баһылыктара биһирдэн коттедж тутарга этии киллэр-биттэрин республика вице-президе А.К.Алимов улаханньык биһирин уонна сэһэрдэ истибитэ. Д.П.Коркин итиллэччигэ, көтүл тутууга спорт маастара, Амма улуунун баһылыгын тутууга солбуйааччыта Никон Иванович Брыдгаев биһир бастаһынан ити ту-

онгоруулаах дьикти билингитэ илик эгэрэ суук.

Киһи улаханньык сээрэ – бу дьыллар куорат толору хааччы-лылаах квартираларыттан тух да аһына сууктар. Дьикти иһингэр ванна, туалет барыта баар. Билингити кэмгэ элпизтиир кээ-куон хостордох, бэйэтэ автономнай олоһоох, санузеллаах. Тым-ны, сылаас уу куруутун баар буолара хааччылына. Анаан-мин-эн коттедж дьыллар сылытар автономнай олоһору туруоруулар икки специалисттар (ол иһингэр Дирингтэн сварщик Павел Кажен-кин) киирэн үлэһэтилэр. Киилэр олоһор олус табыллыбыттар-ын, үрдүк хааччытылаахтарын тоһоболон бэлэтэтилэр.

Манна таһынан бу дьыллар уотунан-куһуон хааччыларга анаан 2,5 бэрэстэ үлүннээх үрдүк күүрүлээх электролиния тар-дылына уонна сөл түбэһэр электро-трансформатор туруорулун-на. Итиннэ эбии 500 м үлүннээх кыра күүрүлээх электролиния эмиэ онгорулунна. Бу электрической уот линиятын онгоруу биһиги биһир дьыллалыт, "Восток-Электросетьмонтаж" ге-неральной директора П.П.Прокопьев тухса да тэһнэммэт үтүөлээх-оһөлөөх дьикти бэлэтээн этиэх кэригэтиллэ. Ол курдук, 1 мөл. 700 тыһ. солк. суумалаах үлэ онгоруллубуттан мөлүөһүнүн Поли-карп Павлович байатын үлэһи тэрилтэ уйунан көмө быһыты-нан онгоруулан институт салайааччылары улаханньык махтаналлар. Ити барыта этилибит кэмгэр онгоруулан үлэһэ киирэрин тутуулар Дьокускайтан кэлэ сылдар А.В.Драгун салайааччылаах "Восток-Электросетьмонтаж" биһиргэдэтэ тохтоло суук үлэһэтэ.

Манна дьаһалан этээх, биһиги республикабыт Президе В.А.Штыров аһы күнүн атырдыах ыйын 26 күнүгэр Төлөйгө билингити сайдылаах олоһо толору элпизтиир таас оскуола ту-туулан бүтэн, үөрүүлээх аһылыгыгар кэлэре былааннар. Онон сөл түбэһиннэрэн "Институтский квартал" аһылытын програм-мата эмиэ онгорула сылдар. Кээһэжиктин бу кварталга барыта 30-ча коттедж тутуулан үлэһэ киирэхтээх. Очуттар аһыгы снэ-дэрэй тутуулаах "Институтский квартал" ырыада ыланар, хоһоонго хоһуулар Чурапчы чарыгын быһылар үүнэ-сайдан, дьэндэһэн таһыста турдаҕа.

Билигин бу кварталга нерюнгритаагы тутуу икки коттеджтарын таһынан биһир дьикти көндөйө бүтэн турар. Саҥа тутулуохтаах түөрт дьикти ханнаһынар аһынылар. Онон икки эгэр улуустар бу күүнэргэ үлэһи саҕалаахтара дьикти институт специалистара зор-сэмээр көтөһаллэр.

Биһир үөрүүлээх сонунунан П.П.Архипов салайааччылаах "Том-

торстрой" ХЭО быйыл тендер-конкурса алта тутуу тэрилтэтин кы-айан 66 мистэлээх, икки этээстээх студенттар олоһор уолсайдар-ын биһир корлуун тутууга хайы-үкүэ саҕаламмыта буолар. Манна А.Г.Пермяков бригадирдээх аһы киһи аллараа аһыла-тын бүтэрэн муоста баалкытыгар дьикти онгоруу таһаардылар. Ки-нилэр алтынын 1 күнүгэр уолсай дьикти бүтэрэн олоһо киилэрэр соруктаах үлэһи-хамсы сылдыаллар. Эһилги дьыллаах бы-лаанга өссө биһир студенттар олоһор уолсай кортустарын дьикти тутулуохтаах. Ону таһынан кэлэр сылга студенттар үөрэнэллэри-гэр уонна дьырыктаналларыгар анаан бассейндаах, толору хаач-чылылаах физкультурнай-спортнай комплекс биһиргэ аһылаах онгорула сылдар. Уп-харчы көрүлүннэригэр, билингити кэм ирдэ-билигэр толору элпизтиир спортнай дьырыас тутуулан тахсан ытык томтор көстүүтүн өссө тулсаран биһиргэ.

Бача элбэх тутууну онгоруу олоһо киилэрэргэ уонна иһинки быһааннары онгоруу быһаччы үлэһи сылдар киһинэн институт уолсай болтуруоска элпизтиир проректор П.Д.Гуляев буолар. Петр Дмитриевич, түгэһинэн туһанан, хаһыат нөгүө үлэһэ-хамна-са быһаччы көмөлөспүт "Якутголь" холбоһук генеральной дирек-торыгар Владимир Филиппович Петровка, Нерюнгритаагы өрөмүөннүүр-механической завод директорыгар Николай Абрамо-вич Чаускаяга, байытар фабрика директорыгар Александр Василь-евич Засядкага, "Восток- Электросетьмонтаж" генеральной ди-ректорыгар Поликарп Павлович Прокопьевка, бу тэрилтэ биһиргэ-дүйиригэр Александр Викентьевич Драгунга институт саламаттын аатыттан махталын биллэрдэ.

Дьэ, ити курдук Чурапчытаагы государственной физкультура уонна спорт института күн аһы тулсан, чэчирип сайдан, саҕат-тан-саҥа дьыллар тутуулан тахсан иһаллэригэрэн киһи эрэ үөрэр. Индустриалитин бу үөрэх кыһатыттан биһиги улууспут спортнай аһы-суолун иоруттар икки ардыларынаагы күрэхтэһиллэргэ уон-на Олимп үрдүк чылаалыгар ааттатар спортсменнар үүнэ-сай-дан тахсыатара дьикти эһинэн суруйуубун түмүктүүбүн.

Павел ФЕДОРОВ – Сомоҕо, Россия Суруйааччыларын союһун чилиэнэ.

Хаартыскаларга: 1. Нерюнгритаагы өрөмүөннүүр-механичес-кий завод коллектива. 2. "Институтский квартал" бастагы коттедж-тара.

СИЛГИЛИИ СИППИТ СИТИМ

Бийл саас кийн балына таас комплексын маннайгы үнэрлэ дэ ситэн-хотон, онно киэрэр отделе- нийн кайууларын үерүүлэх, үлсхэннэх сүлсүтгэннэрэ буолбута. Ого отделе- нийтын үлэһиттарын ортолоругар эдэр специалист бийл-интернатура- ба үөрэнэр. Ирена Кононовна Беляе- ва үөрэ-көтө минийгэ сүлсүтгэннэрэ көрөн олус долгуйдум. Улуука доруо- буйа харыстабылын сиппииттэрэ, санатан-сага таһымга тахсыта ди- ринг сиппииттэрэ, быстыбат ситим- нэрин өйдөөн кытим.

Улуустаагы кийн балына дьизтэ- уота ситэн-хотон сайдан испит кэрди- ис кэмнэрин ылан көрүүбүт. Ба- лынаны сахатан маннайгы врач П.Н. Сокольников Москвадан кэлэ- тэргэ бырааба уонна мессуумен дьиз- лэрин кэнүллэтэн, аналлаах гына өрөмүөннэтэн 1900 сыл муус устар 1 күнүгэр 5 куйкалаах балынаны ас- ыта. Салгы үнүктээх уһун туруор- суу кэнниттэн очолорго тыа сиригэр суох киэн-куон, сырдык түнүктэринэн килэйбит-халайбыт хас да дьизлээх, ампаардаах, булуустаах, биер тылы- нан быһа, эттэхэ, букатын балына комплексын туттаран улуус харанга дьонун сөхтөрбүтэ. "Сокольников ба- лына дьу?" — дьон уобалас үрдүнэн дуралһыйбыта.

Хомойуох иһин, уон сылыннан — 1922 сыллааха кыыллыбыт Дуга- нов атаманын урунугар баадалара үсүнэн туох да буруйа суох дьону, эдэр-эмэс дьизлээх, мас баалкынан дьакыйтарбыттарын ордугун ол үтүкэн тутууну уоттаан күл-көмөр оторбуттара. Салгы балына туста- ах дьизтэ-уота суох алта сыл онно- манна кыбыллан үлэлээбит. 1926 сыл- лааха сага балынаны туугу сабалламыта. Ол туһунан очолорго исполком председателэ, С.А.Нов-

городов иһигэ Андрей Андреевич убайын отроботугар Мария Павлов- наба маннык суруйбута. "У нас в с. Чурапча в этом году много хлопот. Строим здание больницы стоимостью в 30 тыс. рублей".

Балынаны туттарар комиссия председателэ Г.Беляев үөрэхтээгин уонна доруобуйа харыстабылын хол- боһуктаах наркомугар Н.В.Гущинга маннык ис хоһоонноох докладной ырылхай буочарынан нүүчальны су- руйбута билигин национальной архи- ва хараллан ытар.

1) Работа движется медленно, лесной материал доставлен на 40 % (план 70 %). Причина — всюду рас- пространяемая и охватывающая 100% населения болезнь "испанская ин- флюэнция" (грипп — А.П.).

2) Весной только заложили фун- дамент. Дальнейшая работа приостановлена ввиду сырости лесного мате- риала.

3) Очищаем пепелище старой больницы. Место самое подходящее.

4) Планируем фундамент заложить торжественно с привлечением населения агитацией.

5) На распиловочного материала уже подрядили. До покосных работ на заготовку кирпичей уже даны подра- ды.

6) На сруб стены по нашему под- счету минимум обходится — 1340 раб- дней (план 730 дней).

Председатель стройкома Г.Беляев.

02.06.1926

(Национальный архив. 58 фонд, опись 10, стр. 34).

Г.Беляев дьон кимий? Георгий Ко- нонович Беляев дьон очолорго эдэр- кээн, сөбүгэр үөрэхтээх киһи сага бы- лаас үлэтигэр-хамнаһыгар көхтөөхтүк кыттыбыта. Ол курдук, улууска

маннайгы телеграфист буолан уон улуус дьадаҥыларын конференцияла- рыгар М.К. Аммосов көнүлээһини- нэн В.И.Ленин аатыттан Москвадан ытыллыбыт телеграмманы Морзе азбукатынан сурукка таһааран, сангардан делегаттарга тутта иһитин- нэрбитэ. Аны тутуу комиссиятын пред- седателин быһытынан, улуус бары нэһиликтэрин хамсаатан, 1928 сылла- ахтан бүтүгү күнүгэр дьэри туһалаан кэлбит балына корпуун бүтэртэрэн үлэбэ киллэртэрибитэ. Сал- гы почтаба уһунук үлэлээбитэ, си- бээс бочуоттаах үлэһитэ буолбута. Ити үтүктэрин уонна суут органнары- гар энкилэ суох үлэтин иһин "Бочуот Знага" орденынан наҕараадалаабы- та, улуус Бочуоттаах гражданын аа- тын сүкпүтэ.

1960-с сылларга м.и. Мугудайга үлэли сүлсүтгэн оройуон киинигэр ки- ирдэхпинэ сааһыгар холоһоо суох сэрэгтик тутта — халта сүлсүтгэн, дьон бары "Георгий Беляев дьу" дьон ыты- тыр, тын-нааҕар номоһо кирибит 60-чалаах киһини сөбө-махтайа көрөрүм.

Аны 1961 сыллааха оройуон ба- лынаһын историктары биер эмиз бэлэ кэрдиис кэм буолбута. Сага амбулатория дьизтэ тутулан олоҕо кирибитэ. Ону салайааччынан, тэрий- ээчинэн киһи киэнэ кэрэмэһэ, үтүкэннэх хирург, калын республика доруобуйага харыстабылын биер уһунчулаах салайааччыта, өр кэмгэ министерство кылаабынай хирурун үлэлээбит И.И.Можначевский этэ. Иван Иванович оройуон врачтарынан хааччылыһын сэргэ болсомтотун киин балынаба Кыһыл Кириэс көмөтүнэн олохтоох ыччатан мэдсө- тралары баламниир курсу астарбыта. Бу курсу 60 ычат бүтэрэн кэлэн отун- ча сыл устата үлэлээн доруобуйа ха-

рыстабылын сага кырбигэ таһаар- бытара. Олортон биридэстэрэ Геор- гий Кононович кыһа этэ. Иван Ива- нович Саргылаанына наһаа үүтэй бочуоттаабын уонна грамотнайын иһин үөрэнэр сылларыгар балына хоноратыгар секретарынан уонна статистиһынан ойуну тутан илдэ олорбута. Онон Саргылаана Георгиев- на сага амбулаторияга кириит үөрүүтүн-көтүүтүн, аныгылыһын эт- тэхэ, презентациятын биер сүрүн тэ- рийсээчинэн, сүүрээчинэн көтөөччү буолбута. Билигин бири- кээс киинигэ арыйдааха, сага ам- булаторияга кириэр уларыйы-тэлэ- рийи, сага анааһыннар Саргылаана Георгиевна буочарынан суруллан оч- чотобу кэми арылхайдык кэспиллэр. С.Г. Беляева мэдсөстөр курсун бүтэ- рэн киин балынаба уонна Амма уча- стковой балынаһыгар патронажнай сисэстэрэн үтө суобастаахтык үлэ- лээбитэ. Билигин бочуоттаах сынны- ланга олорор.

Оттон ити үөрэ-көтө минийгэ сүлсүтгэн, сага үлэлээн эрэр педиатр — врач Ирена аҕата Конон Егорович Арылааха дьаһалта баһылыгынан үлэлээн пенсияга таҕыста, ийэтэ Прасковья Петровна оскуолаба уон- на уһууаанга уһунук үлэлээбитэ. Онон, Ирена Кононовна, эйиэхэ эһэн уонна эдэһийиг олохторун үтө кэм- нэрин дьон доруобуйатын харыстабы- лыгар анаабыт сыраларын быстыбат улумун салгыр эпийэстээх чэст тик- сибитин санатан туран, ону өссө үрдүк таһымга таһаарыга дьонун кылаакын киллэриэн дьон эрэнибит. Тус олохтор Беляевтар удуурдарын ууһатар улуу аналгын утаһыма дьон алгыһын.

Адам коллеган
Афанасий ПЕРМЯКОВ.

АКЦИЯҔА КЫТЫННЫБЫТ

Российской Федерация Правительства сотору кэминэн дойду үрдүнэн олохтоомут социальнай гарантиалары реформа- лырга суоттанар. Ол иһин улахан профсоюзнай акция буола ту- рар. Саха Республикатын үлэлээн иһиттээхчилэрэ иһиттэн ту- ора турбаттар. Дьоккуускайга бэс ыйын 10 күнүгэр тикет буол- ла.

Билиги улууспут үөрэбин үлэһиттэрэ ити акцияга кыттан

Государственной Дума депутаттарыгар уонна Россия Прави- тельствотыгар бу реформаны ураттарга туруорсан "Выражаем протест против планируемой реформы свертывания социальных гарантий" дьон ис хоһоонноох телеграмма ыттыбыт.

Егор ДАВЫДОВ,
үөрэх үлэһиттарын профсоюзун
улуустаагы комитетын председателэ.

ДУОБАТ СОНУННАРА

Уоннуу кийилээх үс хамаанда "100" уонна "64" харахтаах дуо- баттарга таһаарыстым көрүстүр. Степа Данилов капитаннаах сэт- тэ кыстаах үөрэнээччилэр хамаандаһа 25 1/2 очко, Слава Варламов капитаннаах студенттар хамаандаһа 18 1/2, оттон икки маастардаах, аҕыс кандидаттаах институт кататан үөрэнэр студен- тарын хамаандаһа 16 очколанналар. Манна маастар И.Шукин (Таатта) түөртэ соннуон баран студентка Н.Поповагын, "Азия оҕолоро" соннуууга кыттар хамаанда чилиэнэ Коля Гуляевтан "ыһыһын соттон" хаалла. Түөртүү очкону спорт маастардара В.Кыч- кин, С.Данилов, К.Гуляев хамаандаһаларын туһаларыгар биердилэр.

Д.П.Коркин аатынан республикатаагы орто спортивной интер- нат-оскуола дуобатчытара 2004 сылга барыта 36 устуука Россия кыһыл, үрүн кэмус уонна боруонса мэтээллэрин төрөөбүт Чурап- чыларыгар аҕаллылар.

Бэс ыйын 21 — 26 күнүгэр билиги дуобатчытартыт СР спартакиадаһыгар, от ыйын 4 — 13 күнүгэр Санкт-Петербурга норуоттар икки ардыларынаагы фестивалга, от ыйын 10 — 12

күнүгэр "100 харахтаах" дуобакка Россия чемпионатыгар, от ыйын 23 — 31 күнүгэр "Азия оҕолоро" норуоттар икки ардыла- рынаагы соннуууларга, атырдык ыйын 1 — 8 күнүгэр Польшага Европа чемпионатыгар кыттарга баламныкка сылдаллар.

От ыйын 3 күнүгэр Чурапчы уонна Манга-Хагалас улуустарын таһаарыстым көрсүлүүтү кырамыссаа ытыллылар туур. Би- ридии хамаанда 64 кийиттэн састааптаах. Чурапчы улуунун дьах- талларга Н.Попова (Однулуун), М.Карпузова (Болтоно), М.Варла- мов, И.Ожоньникова (Алаагардар), И.Захарова (Болугур), А.Сив- цева (Мугудай), Е.Скрябина (Кытаанах), Т.Федорова (Мырыла) кэмускүктэрэ. Интэриһиргээччилэр 41-550 тел. билсин.

Улуус ыһааҕын иккис күнүгэр ветераннарга П.Е.Барханов кэ- ризинигэр күрэхтээһини киин тэрэппүт уола, наука кандидата В.П.Барханов тэрийэн ыһааҕа. Спорду сэнээрээччилэр, дуоба- ты таптааччылар, дуобат комбинацияларын, теорияларын илэи- г кэмгитигэр көрө сылдьыг, туһаны эрэ аҕалы.

Н.КЫЧКИН, тренер.

СЭРЭНИНГ: СУОЛГА — МОТОЦИКЛЛААХ ОБОЛОР

2004 сыл түөрт ыйын түмүгүнэн республикабытыгар суол-иис быһылаана тахсыта син-биер үрдүк. Ол курдук, барыта 198 суол быһылаана регистрацияламыт. Бу түбэлтэлэргэ 43 киһи өлө, 207 киһи араас өрүттээх эт-хаан эчэйимтин ылла.

Сайыгы кэмгэ транспорт сырыта элбиер, онон суол быһылаана үксүөн сеп. Бу кэмгэ оболор мотоциклларынан сүлсүтгэннэрэ бары билэбит. Онон төрөппүттэр, оболоргутун сэрэтин, өйдөтөн баран мотортранспортка олордун. Суол быраабылатын билэбит, мотоциклама суох сүлсүтгэн оҕо туоһа түбэлтэ сэрэйиллэр. Улуус олохтоохторугар бу күнүгэр республика үрдүнэн "Мотоцикл" операция бара турарын

иһитинэрэбит.

Моторспортынан сүлсүтгэннэрэ туох ирдэнэрий? Ого 16 сааһын туоллаһына ГАИ-га экзамен туттаран водительскай дастабырыаннаһы ыһахтаах. Мотоцикла нүмэрдээх, транспорт туруга үчүгэй, оҕо бэйэтэ мотоцикллаах буолара хайаан да ирдэнэр. Документа суох мотоцикл тутулунааһына транспорт туар сиригэр (стоянкага) кириэр уонна нүмэр ыһыллылар дьэри бэриллибэт. Стоянкага кирибит транспортка суукаба 100 солж. төлөнөр.

ГАИ отделенията.

Кэрэ эйгэтэ

ЫРЫА АЛЫБА

Ырыа... Ырыа — сүрэх төлөнө, санаа көтүлэ. Хайдах эрэ, ханан эрэ киһи сүрэгин көтөбөн, мөлбү күүһүрдэр, кырдыаһы эдэрхитэр, бытаа- ны түргэттэр дьикти, кэрэ, нарын алытаах.

Алыта, киһи да аайы буолбатар, баҕарар, дуу- лулар, көрдүр дьонго кэрэтин-кэрэни, сиздэри- тэн-сиздэри, нарынган-нарыны аһар. Ону дьосурда- ах, талааннаах эрэ киһи таба тайанан, сайыннаран, өлбөт үйэлээн, үрдүккэ көтүтэр. Ким барыта бэйэти- ис тургуун, сайаҕас санаатын, тобулаҕас толкуун истээнчии барахсан угар-таалар ырыата очолон ылыыр — туойар, дьонго тирээ сатыыр, дьонун- сэрэгин үөрдөр, астыннарар.

Билиги бөлүөлүктүгэр 1995 сылтан Любовь Юрьевна уонна Андрей Петрович Макаровтар са- ллайар астралдай ырыа курулуога үлэлиир. Билиги- ни Любовь Юрьевна кыра эрдэхпиттэн үчүгүйдүк ылыырга — туойарга эрэ буолбакка, искусство кэрэ эйгэтин үгүс кистэлэтин илэртэргэ үөрэтэр. Билиги ылыырбытыгар ырыа барахсан хараах көстүбэт ди- ринг иэйиллээх кистэлэн күүлэ санаабытын кынатты- ыр, сүргэбитин көтөбөр, тыыммытын уһатар, иһики- битин сырдатар. Киһи бэйэтэ ылыыртытан асты- нар, дуоһунар буоллаһына эрэ дьон-сэргэ болсомто- тун, сылаас ыһыһын, ол эбэтэр күөстээх ыһыһын тыһыһын ылар. Киһи истээнчии сүрөбүр таптаһа, дуо- лан-дохсун санааны, дьолу, күнү, чааһы кымыс кур- дук кутаары кэрэтик ылыыр-туойар. Маны бары- тын ууһуталларбыт Любовь Юрьевна уонна Андрей Петрович билиэхэ өйдөппүттэр. Кэрэни кэрэхсир, үтүөнү өйдүр, культураны илэринэр эрэ ыччаттаах норуот сайдар, үүнэр аналлаах.

Ырыага дьарыктанар оболор, кырдык да, үтө- элбэх сиппииттэрээхтэ: "Хотугу сулуу" хас да тегүллэх лауреаттарабыт, норуоттар икки ардыла- рынаагы, Российскай фестиваллар кыайылаахтарабыт. Ол гынан баран, мин санаабыр, курулуок үлэтин ана- ла — духуобунай сайдылаах, сааһы сиздээх, көнүлүк толкуйдур ыччаты иһити.

Вика ФЕДОРОВА,
"Кыраһа" пост эдэр корреспондента.